

CONCEPT

Verkenning Prachtplekken Rijswijkse Landgoederenzone Rijswijkse Bos Park Schoonoord

16 juni 2022

abeveenstralandschapsarchitect

Opgave uitwerking Prachtplekken

Rijswijk werkt aan versterking en verbetering van de Landgoederenzone. Hiertoe is een uitvoeringsprogramma opgesteld. Onderdeel van dit programma is de uitwerking van zogenaamde 'Prachtplekken'.

Op de 'Prachtplekken' komen verschillende opgaven en projecten samen. Hier worden kansen gezien voor een aansprekende en in het oog springende kwaliteitsimpuls. De prachtplekken vormen daarmee de etalage van de Landgoederenzone

Voor twee van deze prachtplekken, het Rijswijkse Bos en Park Schoonoord, is een nadere verkenning gedaan om de kansen en mogelijkheden in beeld te brengen. De resultaten zijn in deze notitie neergelegd.

Op basis van deze verkenning kan een onderbouwde keuze worden gemaakt voor besteding van beschikbaar gesteld budget voor de Rijswijkse Prachtplekken.

Vervolgens zal er een nadere uitwerking plaatsvinden waarbij door middel van participatie met de omgeving een concretisering van de planvoorstellen wordt gemaakt.

Als algemene uitgangspunten voor de uitwerking van de Prachtplekken gelden:

- Evenwicht tussen natuur, cultuurhistorie en recreatie
- Typerend en aansluitend bij sfeer, karakteristiek en kwaliteit van de Landgoederenzone
- Aansluitend bij het Ambitie-document.

Zuiderpark

station Moerwijk

Park Schoonoord

Oud Rijswijk

Rijswijkse Bos

stadhuis

schouwburg

Rijswijk

station Rijswijk

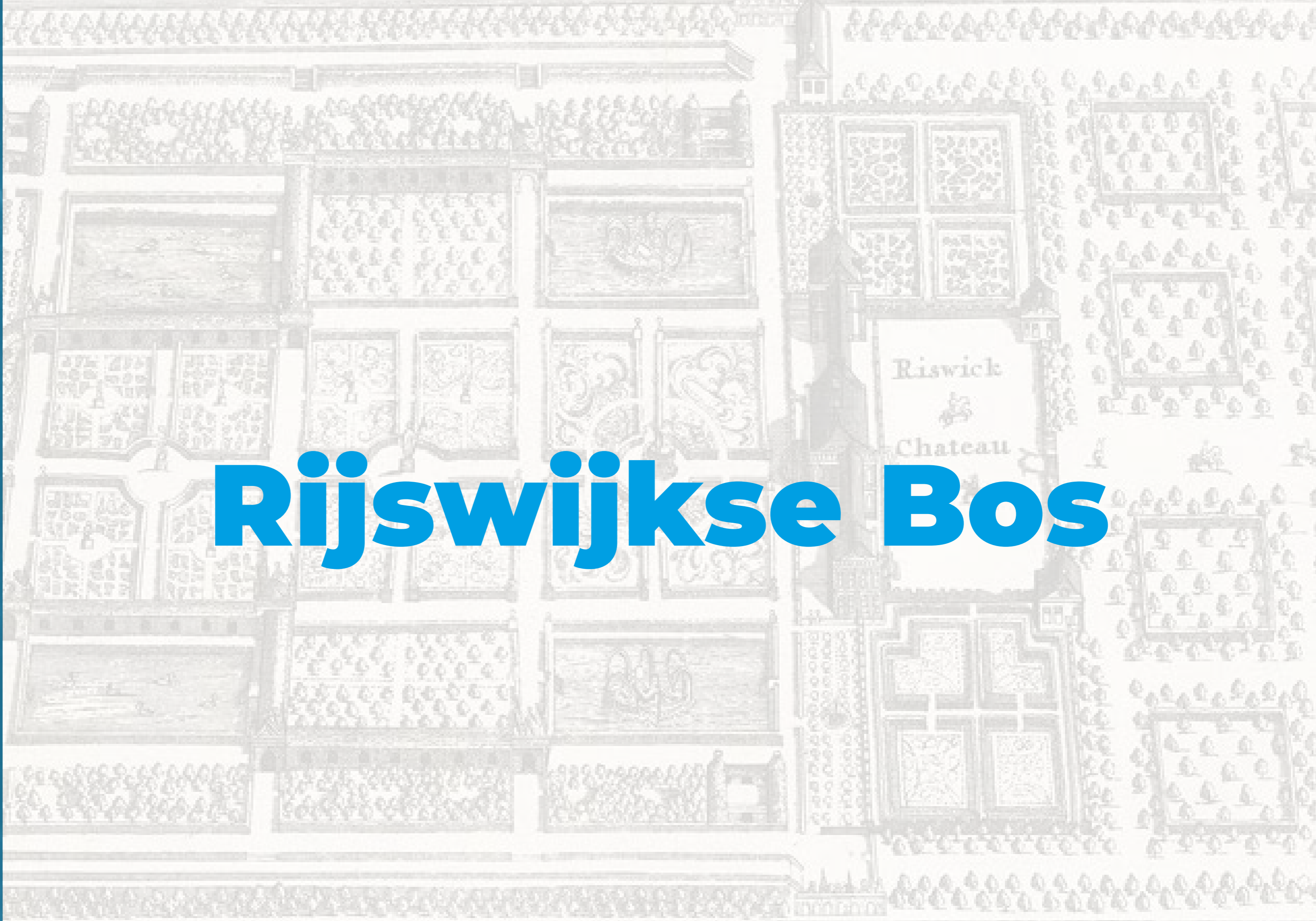
winkelcentrum

LANDGOEDERENZONE RIJSWIJK

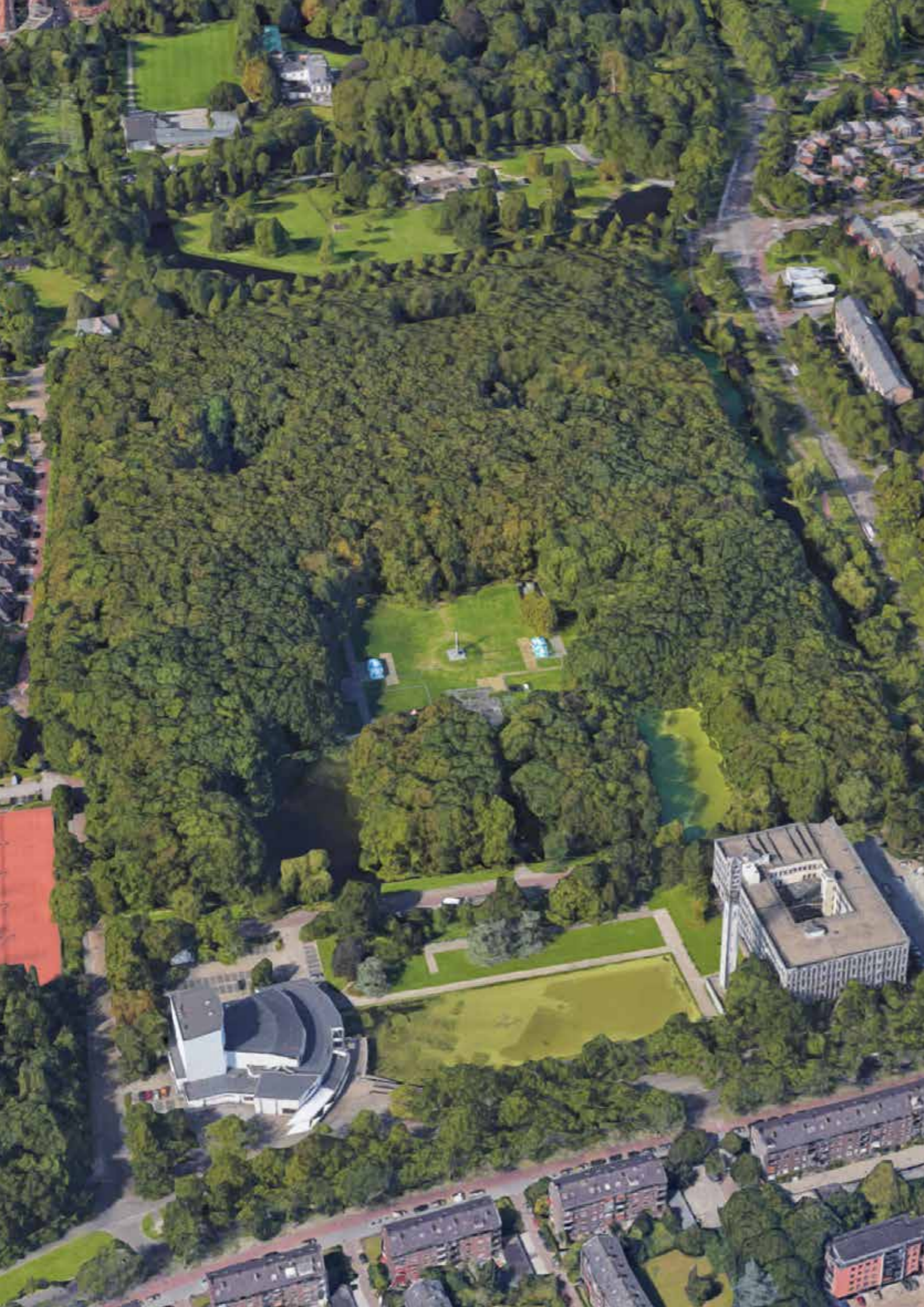
LEGENDA

- van Vredenburgweg
- Julialaantje
- Padenstructuur: doorsteken
- Beleefbare historie: buitenplaats lanen
- Entrees: hoofdentree
- Entrees: wijkentree
- Prachtplekken
- Groene kwaliteit
- Natuurkerngebieden

Rijswijkse Bos

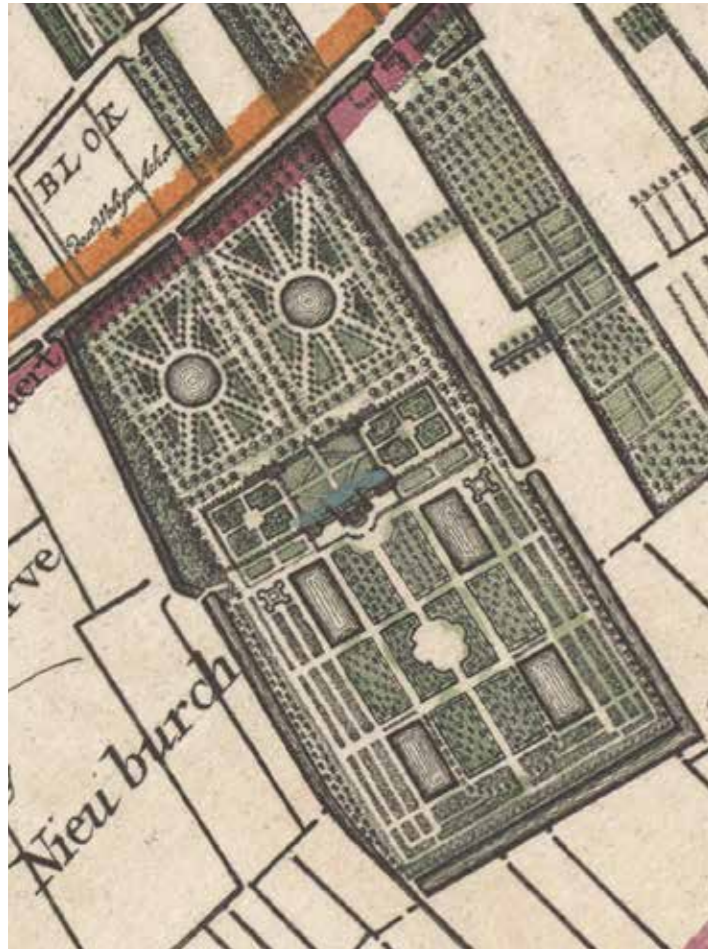

Opgave en uitgangspunten Rijswijkse Bos

- Motto: “Rijswijkse Barok”
- Versterken van de (herkenbaarheid van de) oorspronkelijke barokstructuur en -sfeer.
- Recent is al een aantal ingrepen gedaan die het historische karakter van de plek hebben versterkt: o.a. door middel van de markering van het paleis, de natuurstenen informatie-tableaus en de zichtlijn in zuidelijke richting.
- Kansen liggen er voor verder herstel van zichtlijnen, toevoegen kwalitatief groen, herstel en/of versterking historische structuren en elementen.
- Belangrijk aandachtspunt is het behoud van bestaande waarden ten aanzien van natuur, landschap en recreatief gebruik.
- Gestreefd wordt naar een versterking van de natuurwaarden binnen dit gebied.
- Nieuwe ontwikkelingen zijn natuurinclusief.
- Rond de Naald vindt jaarlijks het Strandwalfestival plaats; dit evenement moet op deze plek mogelijk blijven.
- Het Rijswijkse Bos ligt dicht bij het Huis van de Stad en de Schouwburg; van oudsher maakte deze omgeving deel uit van het gebied.
- Naar verwachting gaat het voor deze locatie, ook gezien de huidige kwaliteiten, met name om bescheiden, relatief kleinschalige ingrepen.

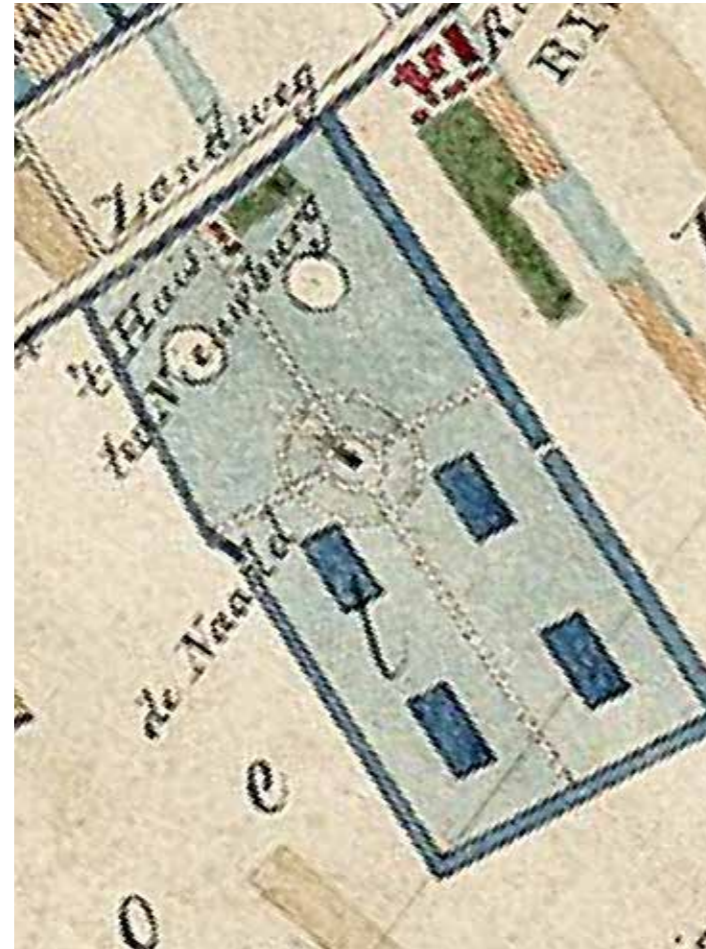
Historische kaartvergelijking

1712

- Formele tuinaanleg rond Huis Nieuwburch
- Bos-deel met ronde vijvers en ster-structuur
- Middendeel rond het huis (voorplein, tuinen en parterres)
- Achterdeel; tuinen en rechtehoekige vijvers

1839

- Paleis en tuinaanleg verdwenen
- Gedenknaald op locatie van het voormalige paleis
- Kruisstructuur met cirkels
- Vijvers en omgrachting gehandhaafd

1880

- Bos met cirkelvormige open ruimte rond gedenknaald
- Slingerpaden door het bos

1900

- Zuidelijk deel omgevormd naar boomgaard en weides, vijvers gehandhaafd
- Deel van de kruisstructuur is verdwenen (inclusief de zichtas richting Delft)
- Nieuwe padenstructuur in bos

1920

- Vijvers in zuidelijk deel zijn verdwenen
- Ter plekke agrarische bebouwing

Historische kaartvergelijking

1950

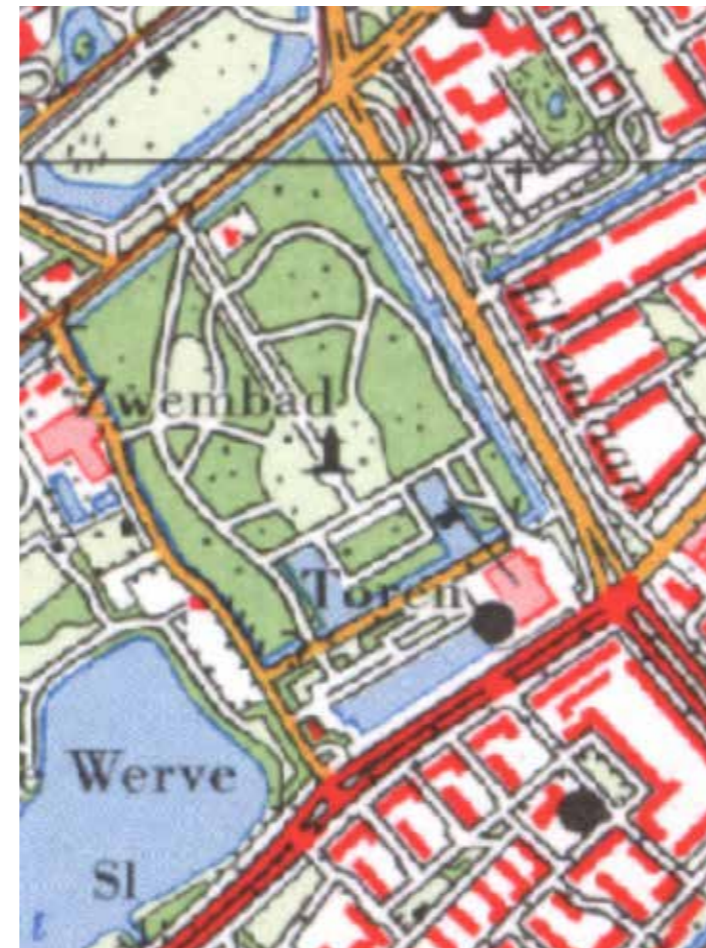
- Bos in oorlogswinter gekapt: herplant na de oorlog door Staatsbosbeheer
- Tuinbouw in het zuidelijk deel
- Watergang rondom nog aanwezig

1960

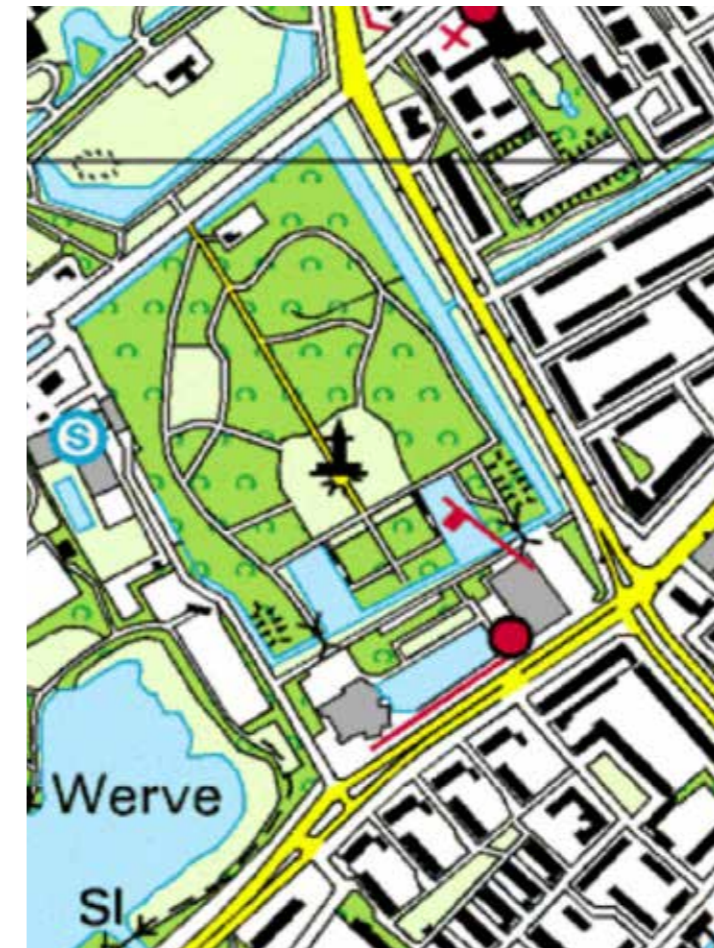
- Nieuwbouw ten zuiden en oosten van de locatie
- Nieuwe weg ten zuiden (Huis ter Nieuburchlaan). Nieuwbouw stadhuis (1964-'67).
- Aanpassing padenstructuur; verdwijnen cirkelstructuur rond de Naald

1980

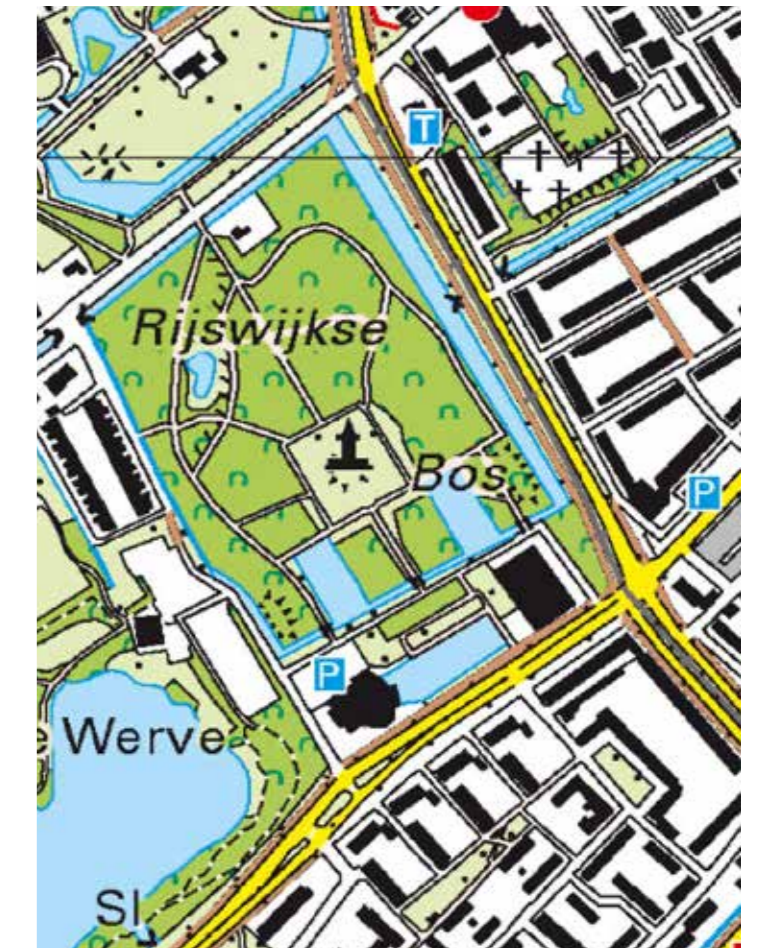
- Stadhuis met toren ten zuiden van het bos, inclusief vijver en plantsoen
- Zuidelijk deel verbonden met 2 bruggen
- Zwembad ten westen
- Padenstructuur Rijswijkse Bos aangepast

2000

- Schouwburg (1991), tegenover oude stadhuis
- Parkeervoorzieningen

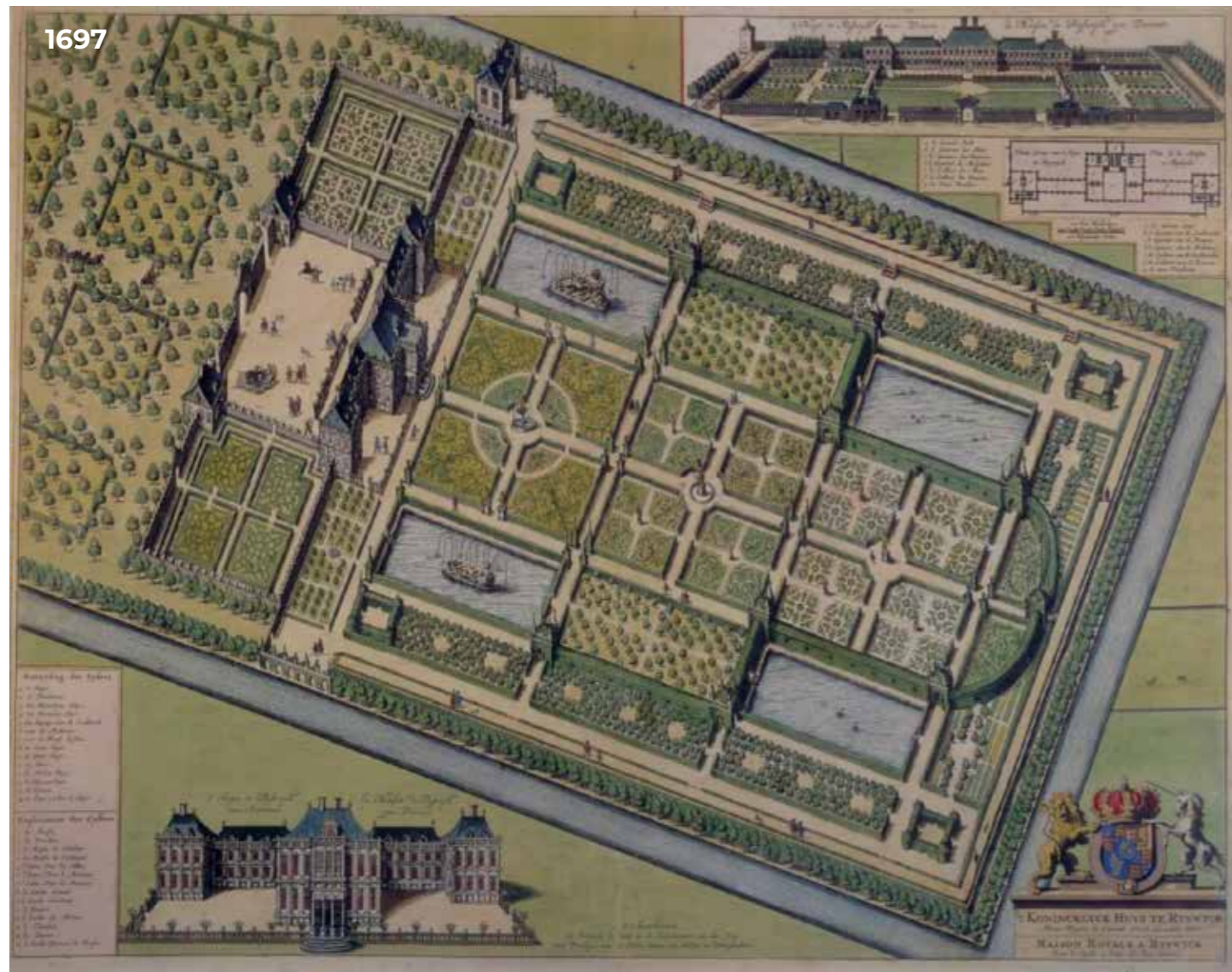
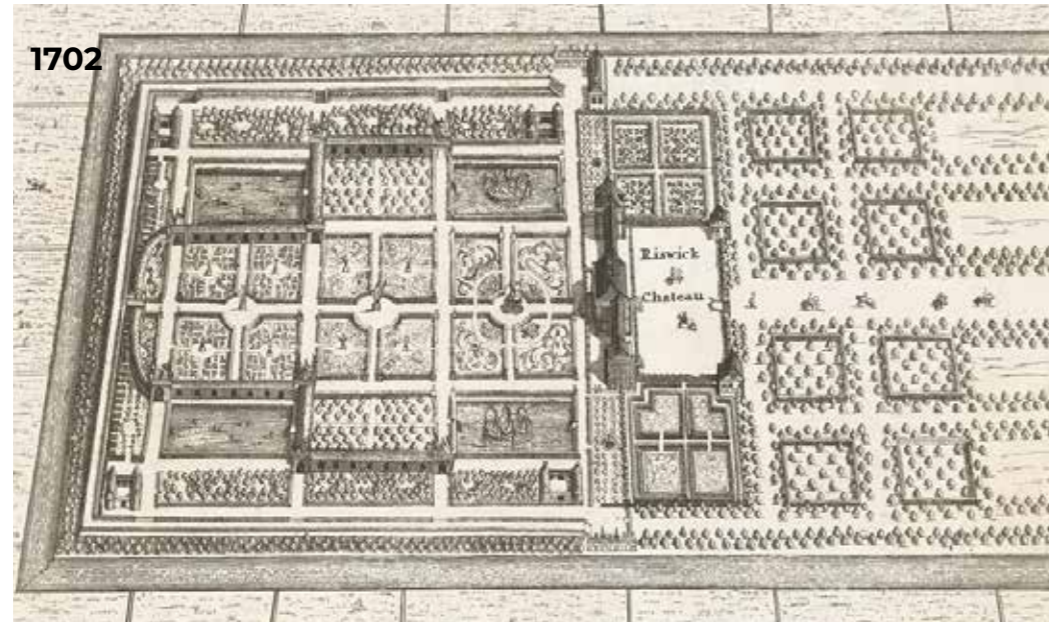
2020

- Herstel zichtas en pad in zuidelijke richting
- Herinrichting omgeving naald (contouren gebouw, natuursteen tableaux)
- Woonwijkje op plek zwembad
- Huis van de Stad

Historie

Formele tuin-
aanleg rond het
Huis Nieuburch.

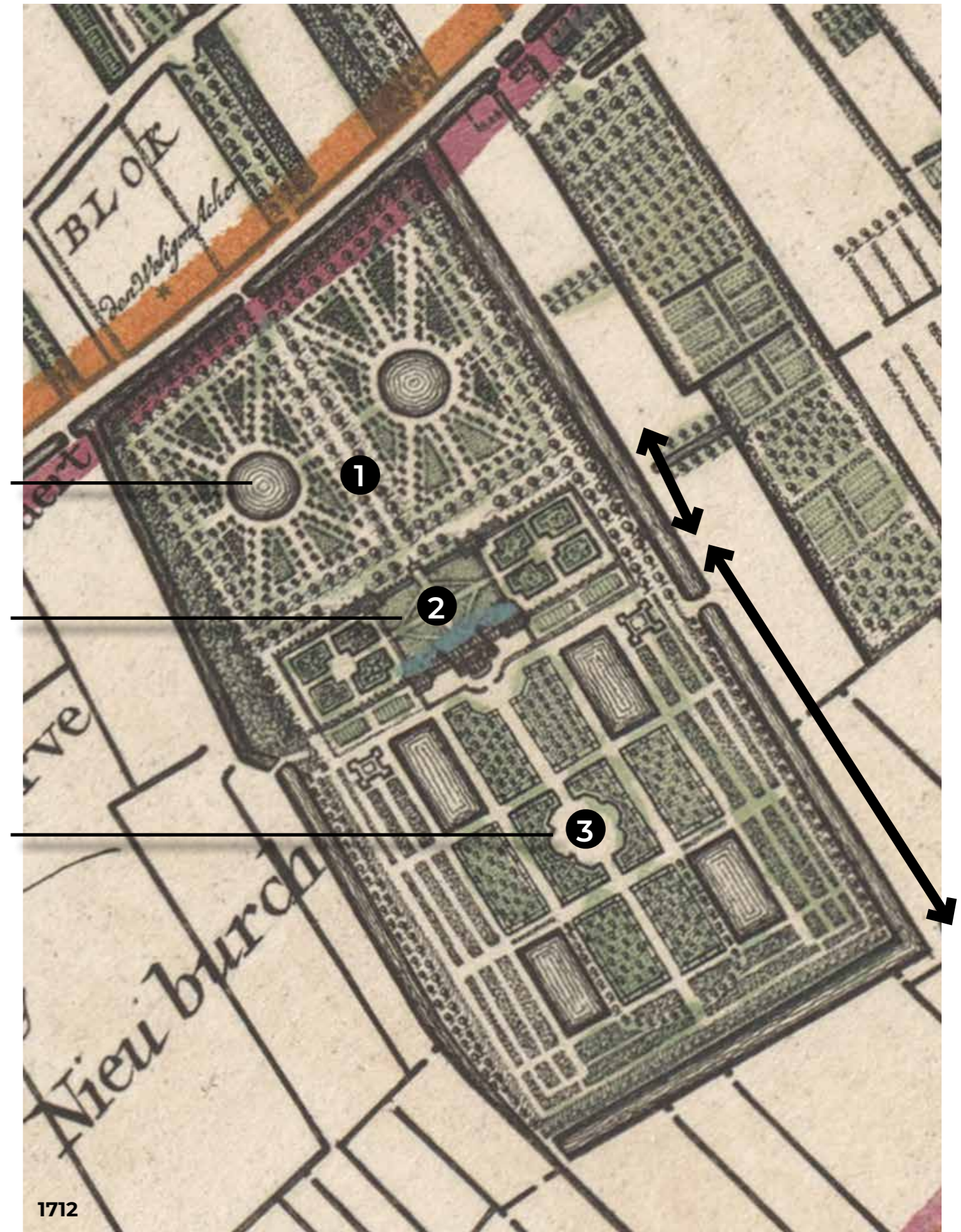
Uitsnede uit de Cruquius kaart
(1712). >

De kaart geeft een goed over-
zicht van de formele park- en
tuinleg. Hierbinnen kunnen een
drietel zones worden onder-
scheid:

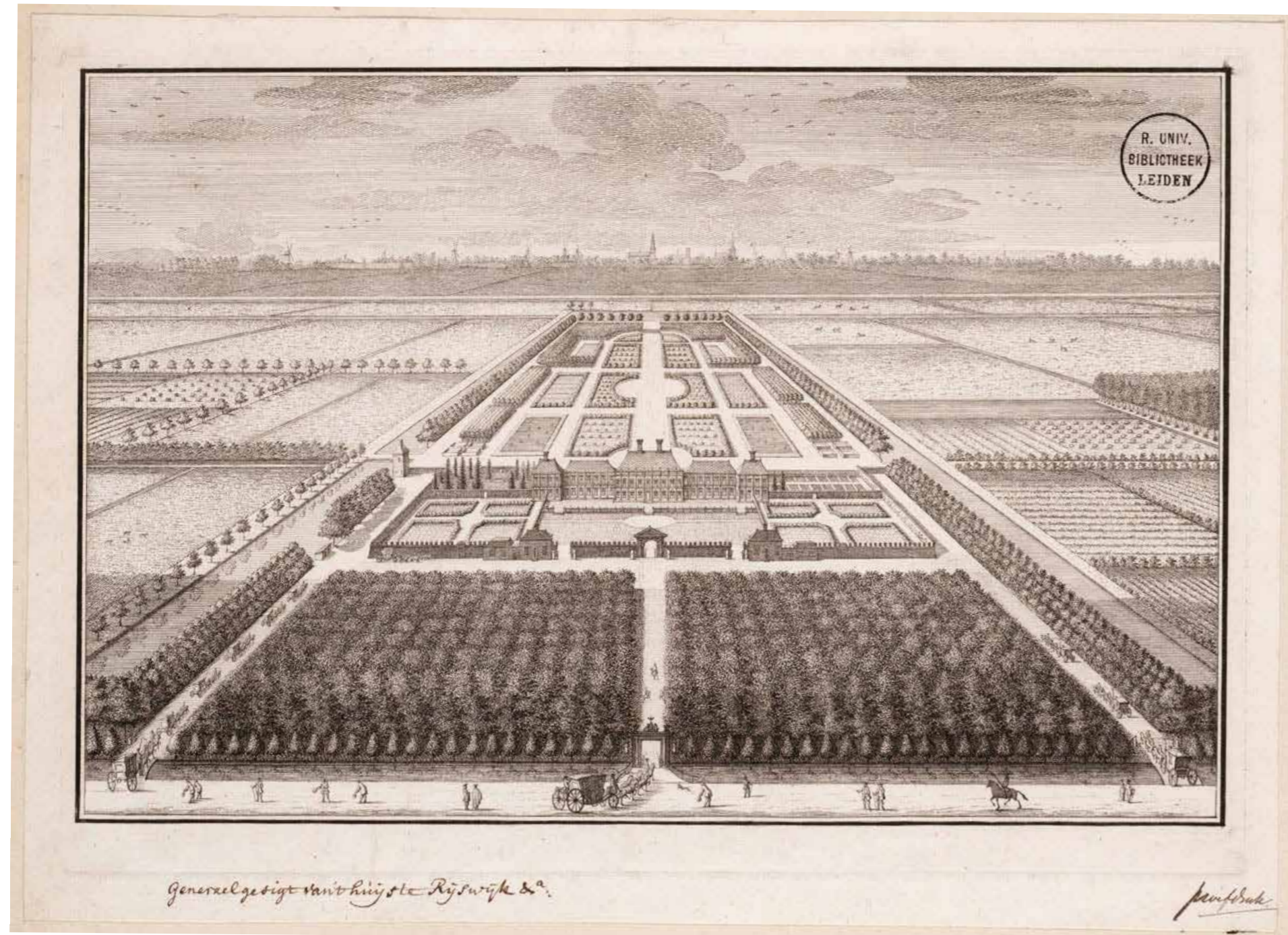
1. Bos met ronde vijvers en
ster-structuur van lanen

2. Huis met voorplein, zijtuinen
en parterres. Deze zone is gro-
tendeels ommuurd (zie tekening
links hiernaast).

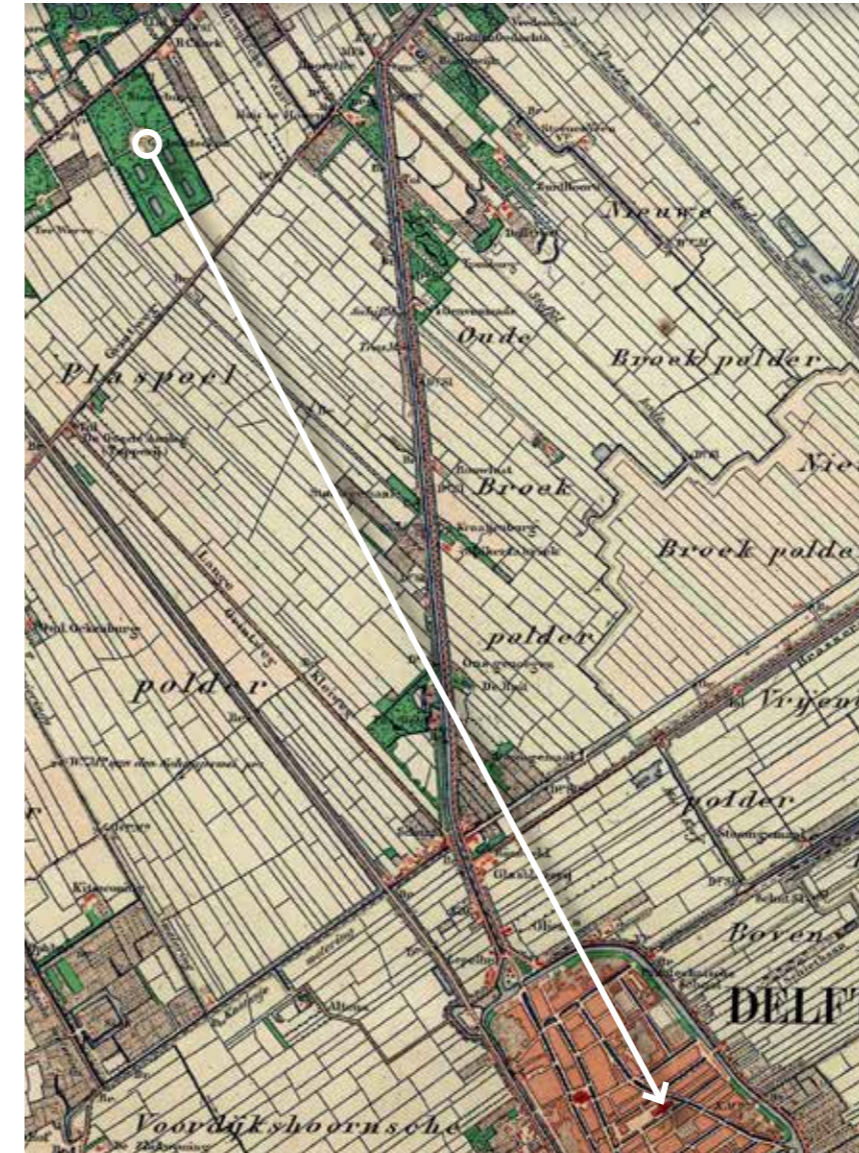
3. Tuinen in strak geometrische
patronen en een viertal recht-
hoekige vijvers met fonteynen
(zie tekening links hiernaast)

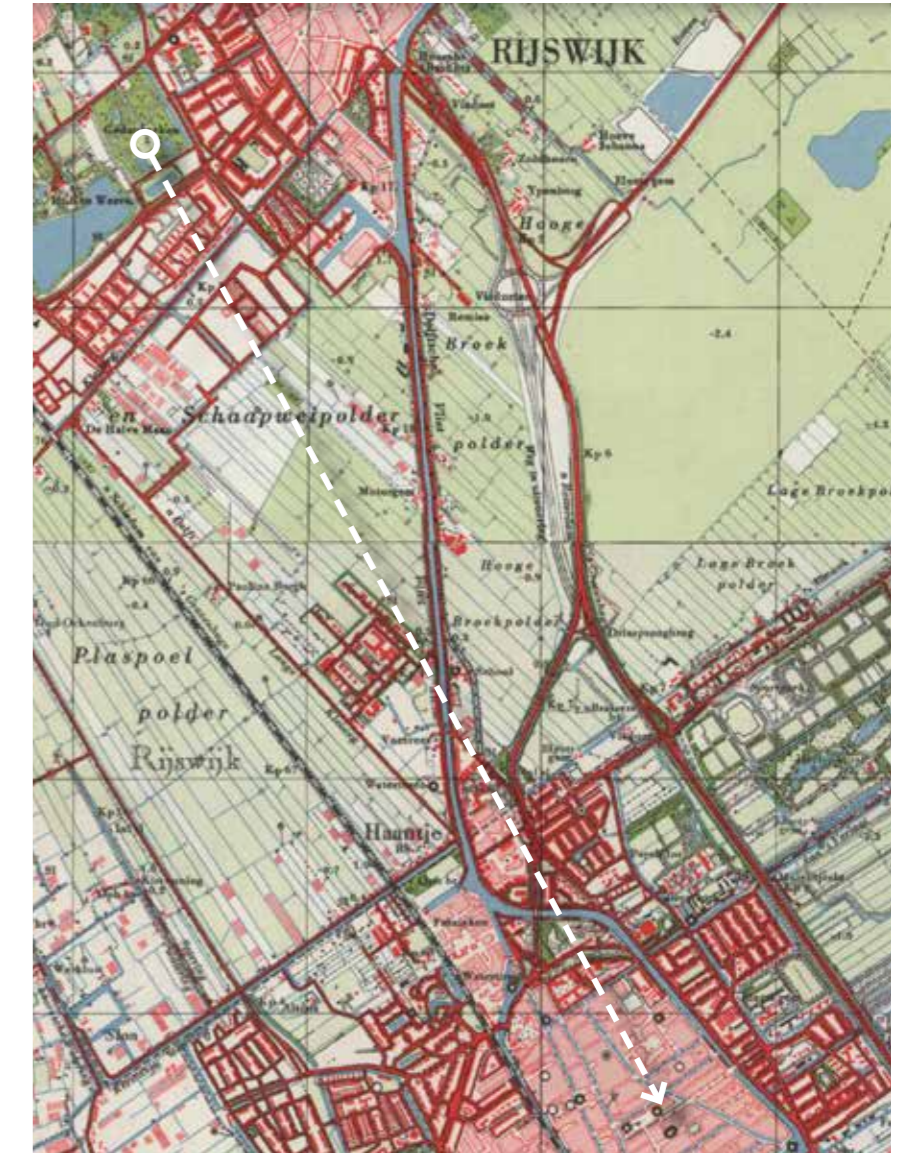
Historie

Vanuit het huis was er sprake van een zichtas door de tuin georiënteerd op de kerk van Delft, zoals op deze gravure is te zien.

Dit kaartbeeld rond 1875 laat zien dat in die tijd de zichtas nog intact was.

Vanaf de jaren '50 en vooral '60 wordt de zichtas doorbroken door de aanleg van nieuwe woongebieden.

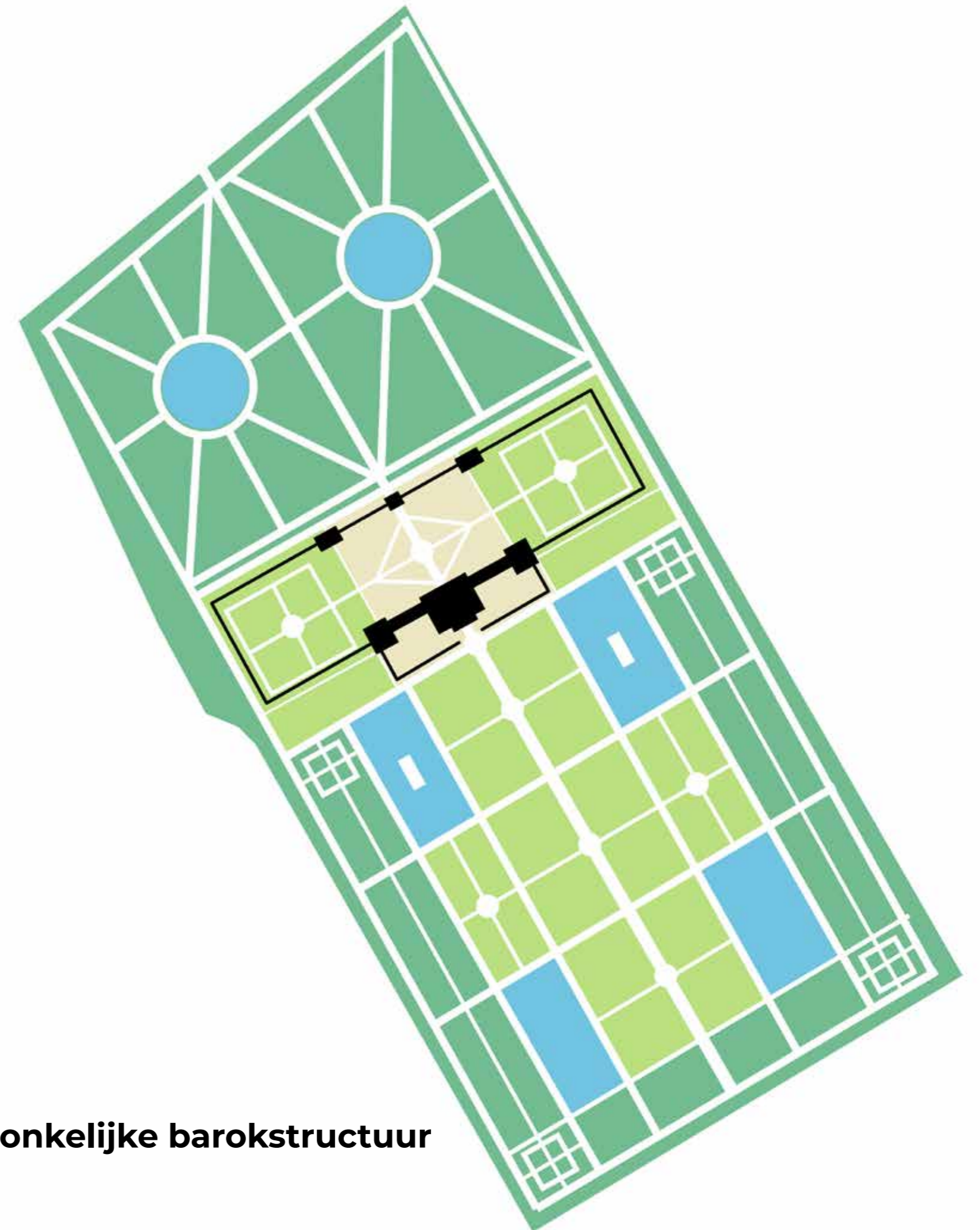
Huidige situatie

Analyse

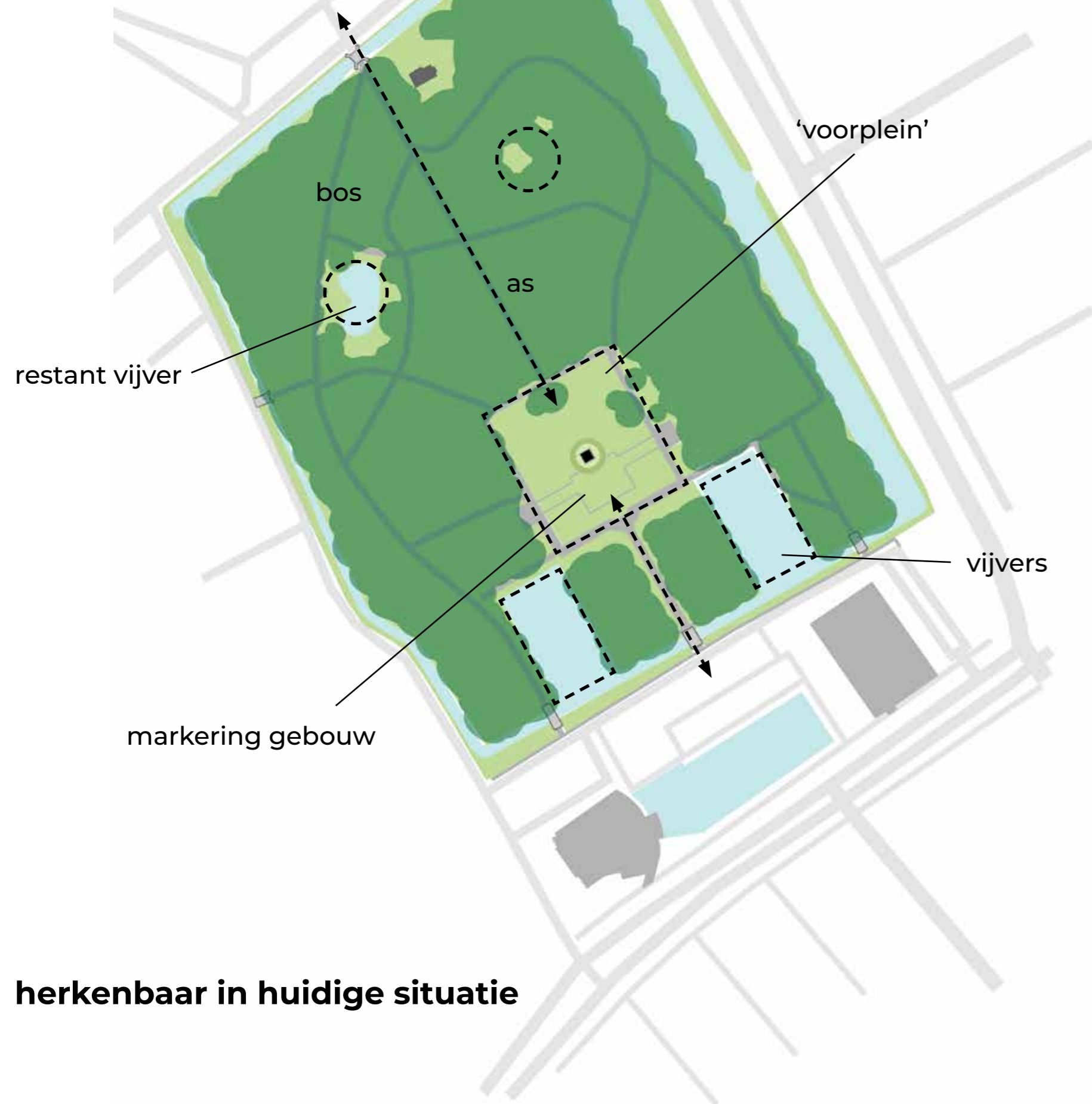

huidige situatie

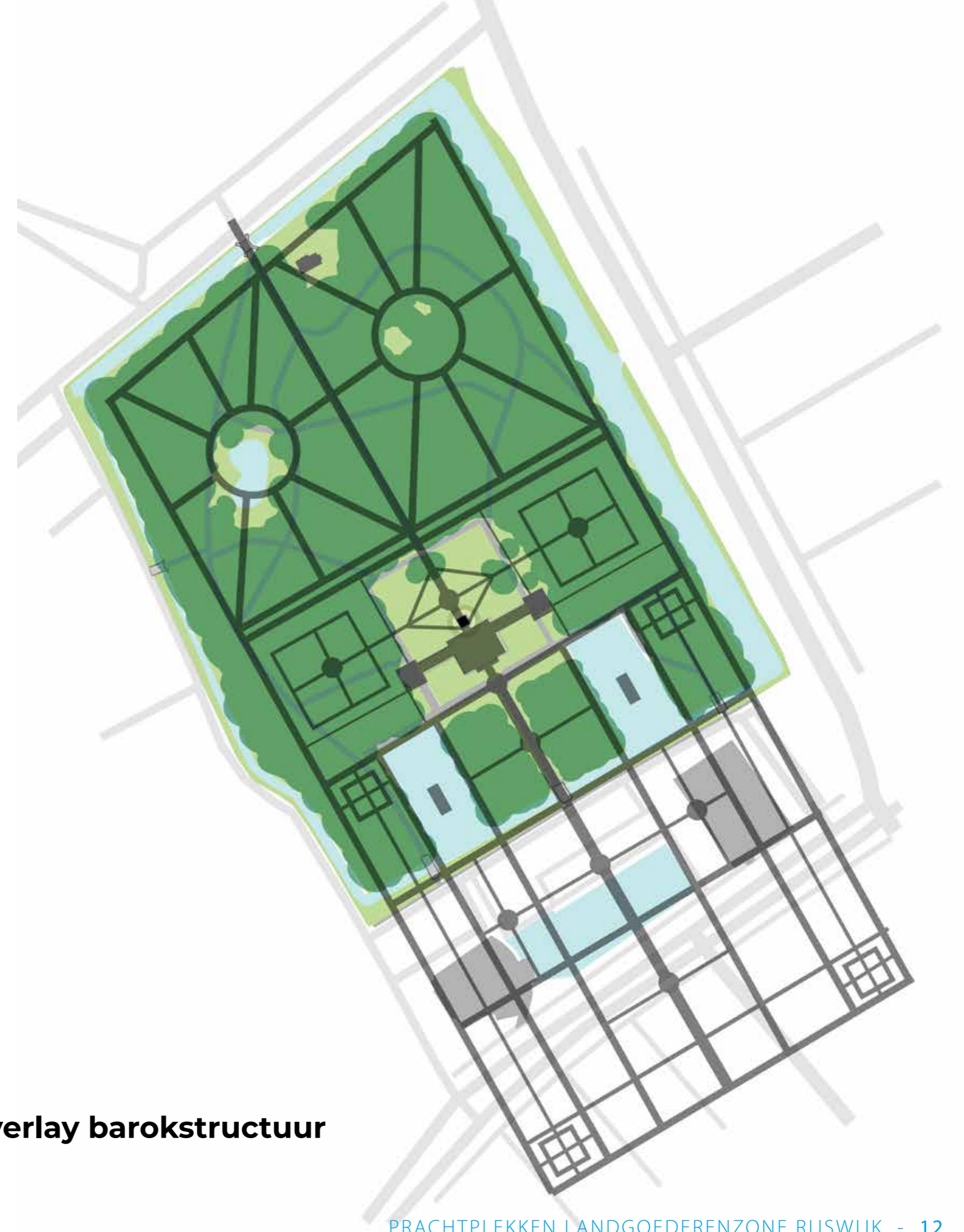

oorspronkelijke barokstructuur

Analyse

overlay barokstructuur

Mogelijke bouwstenen

- Aanpassen van de padenstructuur waarbij de belangrijkste lijnen uit de oorspronkelijke barokke hoofdstructuur worden gevolgd
- Aanleg nieuwe paden en verwijderen van bestaande (slinger-)paden

1. Aanpassen padenstructuur

Mogelijke bouwstenen

2. Tuinkamers in het bos

- Aanleg (reconstructie of eigentijdse interpretatie) van een deel van de oorspronkelijke tuinaanleg naast het huis, in de vorm van 'tuinkamers' in het bos.
- Verwijderen van de bestaande bosbeplanting, aanleg tuin (hagen, vaste planten) en aanleg van paden om de tuinkamers te ontsluiten.
- De ruimte rond de Naald blijft hiermee als open ruimte geschikt voor evenementen zoals het Strandwalfestival.

Mogelijke bouwstenen

3. Kleurrijke randen

- Toevoegen van een bloemen- en kleurrijke randbeplanting langs bestaande bosbeplanting, met name rond de Naald.
- Als een kwalitatieve toevoeging en verwijzing naar het oorspronkelijke tuinachtige karakter rond het huis.
- Toevoegen van bloeiende heesters zoals rododendrons, of andere soorten in de bosranden langs het veld bij de Naald, en eventueel ook bij de bosblokken tussen de vijvers.

Mogelijke bouwstenen

4. Spiegelvijvers in het bos

- Herstel van de oorspronkelijke ronde vijvers in het bos.
- Creëren van bijzondere, verstilde plekken, die vanuit de omgeving gezien 'oplichten' door het spiegelende water.
- Verbijzondering van het bos.
- Een strakke vormgeving van de rand combineren met natuurlijke vegetatie.
- De locaties zijn deels nog herkenbaar als open plekken in het bos, één is ook nog als poel aanwezig.
- Plaatselijk zal enige beplanting verwijderd moeten worden om de vijvers aan te leggen.

Mogelijke bouwstenen

5. Fonteinen in de vijvers

- Aanleg van fonteinen in de rechthoekige vijvers tussen de Naald en Huys ter Nieuwburchlaan.
- Verwijzing naar fonteinen die oorspronkelijk in de vijvers aanwezig zijn geweest.
- Creëren van zichtlijnen vanaf de Naald naar de vijvers en vanaf de verblijfsplekken langs de Huys ter Nieuwburchlaan (directe omgeving schouwburg en Huis van de Stad).
- Toevoegen van extra beleving aan de nu wat verstopt gelegen vijvers.
- Mogelijkheden voor combinatie met kunst.
- Verbeteren van de waterkwaliteit door het creëren van doorstroming.

Mogelijke bouwstenen

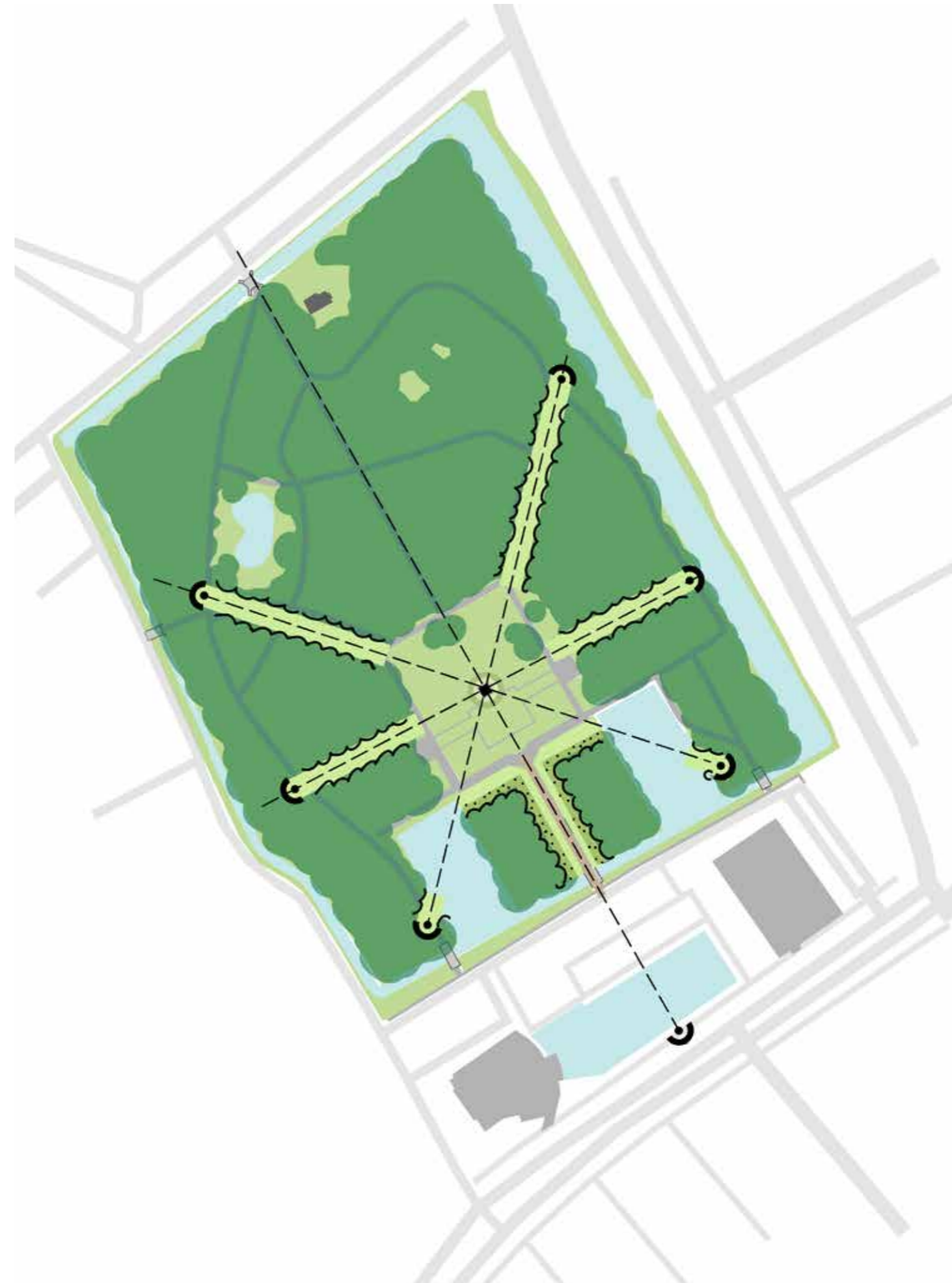

6. Oeverbeplanting vijvers

- Aanleg van natuurvriendelijke oevers langs de rechthoekige vijvers.
- Vergroten van de natuurwaarden en verbeteren van de waterkwaliteit.
- Vormgeving die aansluit bij en recht doet aan de strakke belijning van de barokke vijvers.
- Mogelijk in de vorm van drijvende eilanden voor de oever, of bijvoorbeeld in combinatie met een strak vlonderpad en aanpassing van de bestaande beschoeiing.

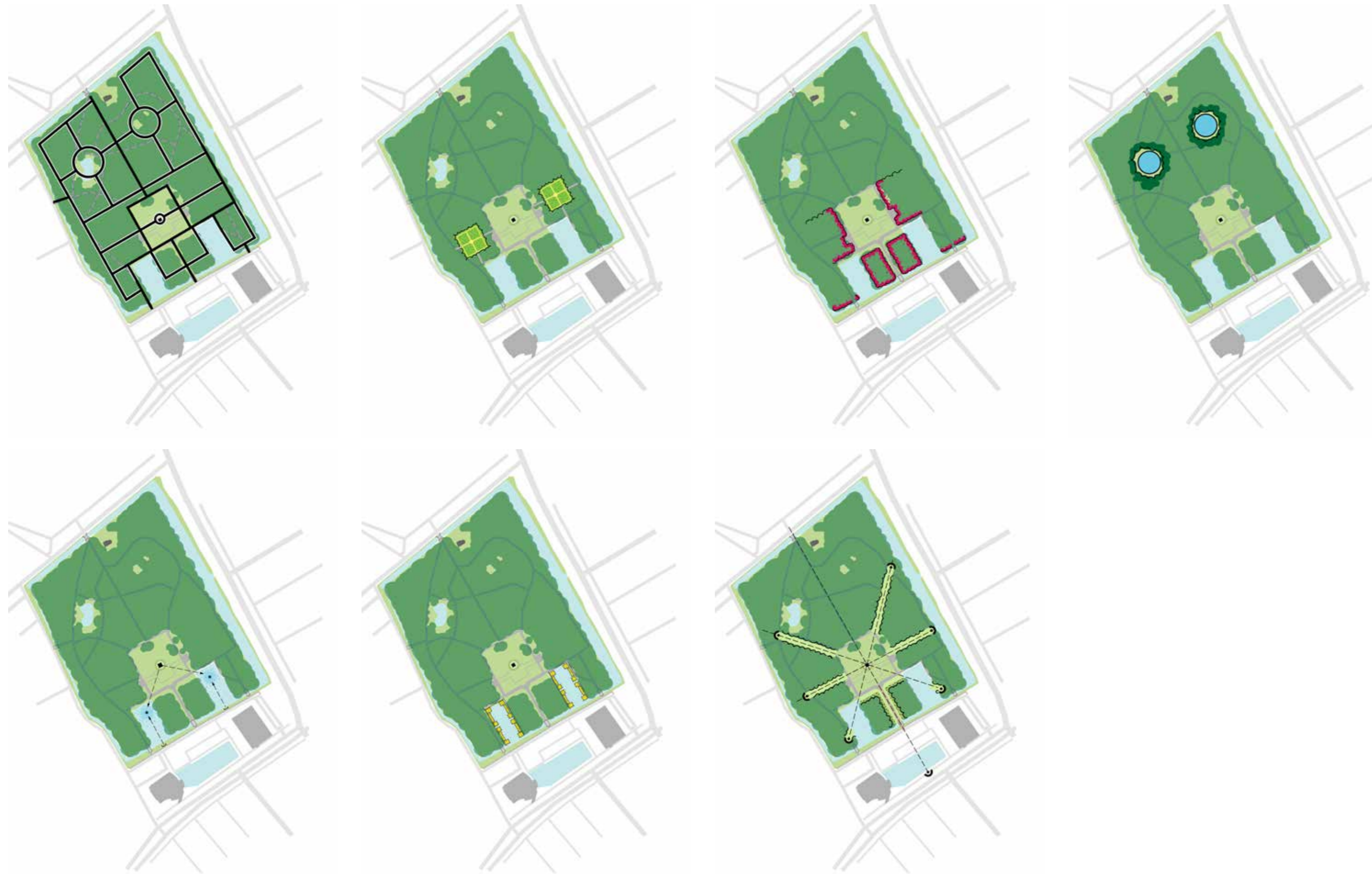
Mogelijke bouwstenen

- Versterken van de bestaande zichtas op de Naald.
- Verruimen van het zicht tussen Naald en Huys ter Nieuwburchlaan door het deels verwijderen van onderbegroeiing van het bos in de zone langs het pad.
- In aanvulling daarop toevoegen van nieuwe zichtassen op de Naald, deels geïnspireerd op de historische structuur.
- Creëren van 'terugkijk'-plekken aan het eind van de zichtas; bijzondere verblijfsplekken vanaf waar de Naald in het vizier ligt.
- Voor het creëren van de zichtassen zal plaatselijk (onder-)beplanting verwijderd moeten worden.

7. Zichtassen op de Naald

Mogelijke bouwstenen

De bouwstenen zoals hiervoor geschetst zijn mogelijke ingrepen die gedaan kunnen worden om het Rijswijkse Bos als Prachtplek verder te versterken. De meeste voorstellen zijn direct of indirect geïnspireerd op de oorspronkelijke baroksstructuur van het gebied om daarmee een interessante toevoeging aan de bestaande kwaliteiten te realiseren. Verschillende bouwstenen zijn goed met elkaar te combineren en kunnen elkaar versterken (bv een combinatie van padenstructuur, tuinkamers en zichtassen). Ook is een selectie van onderdelen uit de bouwstenen uiteraard mogelijk (bv. het realiseren van een deel van de bloemrijke randen, een deel van de padenstructuur etc.)

Park Schoonoord

Opgave en uitgangspunten Park Schoonoord

- Motto: “Bloeiende buitenplaats bij het centrum”
- Het huidige park is in de jaren ‘70 aangelegd en gesitueerd op de plek van de voormalige buitenplaats Schoonoord.
- Het groen is inmiddels tot wasdom gekomen, wat heeft geleid tot een robuust groen kader (bos) langs de randen en fraaie uitgegroeide solitaire bomen daarbinnen.
- In de huidige vorm is het verder een enigszins saai, weinig onderscheidend park en ontbeert het een duidelijke relatie met de Landgoederenzone als geheel.
- De locatie ligt dicht bij het oude (groenarme) centrum van Rijswijk aan het begin van het karakteristieke Julialaantje.
- Kansen liggen er voor een transformatie die Park Schoonoord weer de allure van een buitenplaats geeft. De historie van de plek kan daarbij als inspiratie dienen.
- Gestreefd wordt naar een meer bloem- en kleurrijk karakter van het gebied als nieuwe onderscheidende kwaliteit.
- Park Schoonoord dient beter verbonden te worden met de aangrenzende landgoederen en buitenplaatsen.
- Er bestaat behoefte aan het creëren van een (veilige) overstekvoorziening over de Burg. Elsenlaan in het noordelijk deel van het gebied (ter hoogte van de Broeksloot), waarbij wordt aangesloten op het wandelpad langs de rand van Park den Burgh.
- De relatie met en beleving vanaf het Julialaantje, als verbindende structuur tussen de buitenplaatsen, verdient verbetering. Het Park gaat nu grotendeels schuil achter heesters.
- Er liggen kansen voor versterking van de natuurwaarden van het gebied.
- Delen van het park kampen periodiek met wateroverlast. Mogelijk kan dit aanleiding zijn voor een herinrichting met meer ruimte voor water en natte natuur.
- Ondanks de wat gedateerde inrichting worden met name de speelvoorzieningen in het park goed gebruikt.
- Er dient een hondenlooslooplek in het park te worden ingepast.

Historische kaartvergelijking

1712

- Vanaf 1515 als buitenplaats genoemd, sinds 1767 onder naam Schoonoord
- 18e eeuw: formele tuinaanleg

1839

- Waterstructuren herkenbaar op kaart (langgerekte recht-hoekige vorm en kleine ronde vijver)
- Hoofdgebouw en bijgebouw (koetshuis)
- Boerderij maakt deel van buitenplaats, met boomgaard in de zuidwesthoek

1839

- In gebruik als kostschool voor jongens in het midden van de 19e eeuw
- Gebouw wordt in 1874 afgebroken

1880

- Koetshuis blijft bestaan en in gebruik als werkplaats
- Boerderij blijft gehandhaafd; terrein in agrarisch gebruik

1900

- Toegangsweg (laantje) naar het erf vanaf Juliaalaantje
- Herkenbaar slotenpatroon

Historische kaartvergelijking

1950

- Sloten verdwenen; één open veld, sloot rondom
- Toegangsweg verdwenen
- Koetshuis wordt in 1952 afgebroken
- Bebouwing langs het Julia-laantje

1970

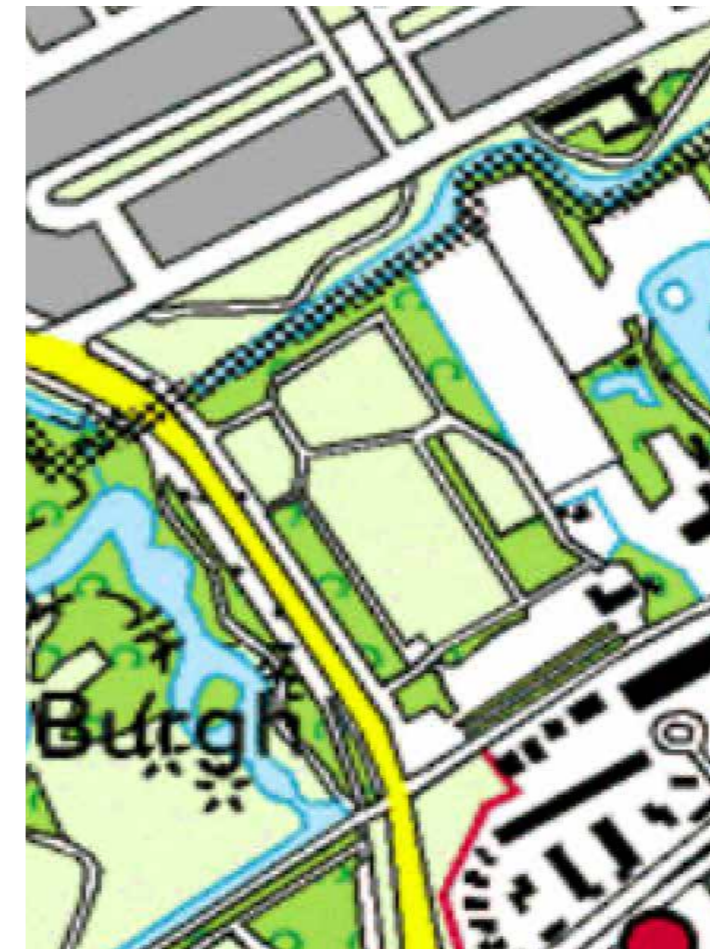
- Parkaanleg
- Vijver langs Julia-laantje
- Aanleg Burg. Elsenlaan; de boerderij verdwijnt hiermee
- Nieuwbouw ten noorden van de locatie (Den Haag)

1980

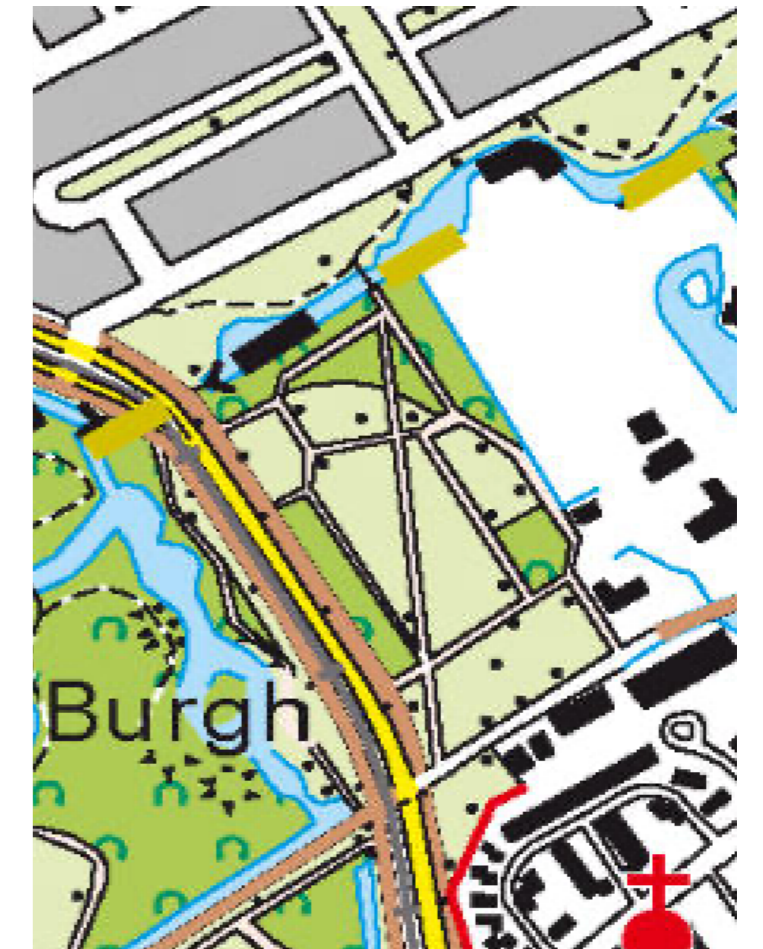
- Vijver verdwenen

2000

- Enkele aanpassingen in zuidelijk en oostelijk deel; paden en groen
- Scouting gebouw

2020

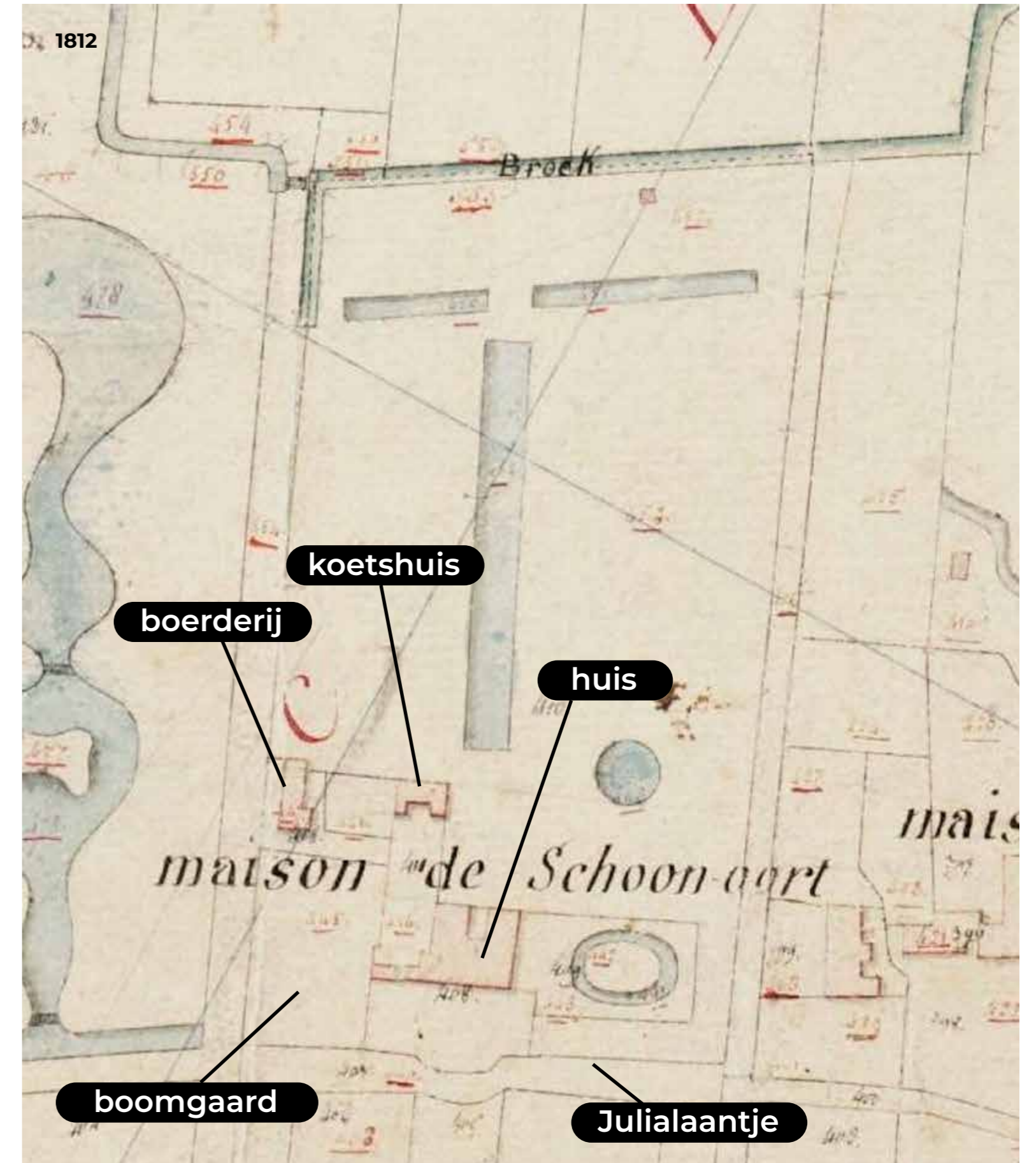
- Aanpassingen aan het park: toevoegen diagonaal (2007)
- Inrichting zuidelijk deel met diverse speelvoorzieningen

Historie

Schoonoord kent aanvankelijk een formele tuinaanleg (zie Cruquius kaart 1712 onder). Van de latere inrichting is weinig bekend. Een begin 19e eeuwse kaartbeeld laat nog enkele strakke waterstructuren zien. Uit gravures van het huis uit 1855 komt een beeld naar voren wat meer duidt op een engelse landschapstijl met vloeiende lijnen. Vaak werden tuinen aangepast aan de dan geldende mode.

Ten westen van het woonhuis heeft een boerderij gestaan die onderdeel uitmaakte van de buitenplaats. Tussen boerderij en Julilaantje heeft waarschijnlijk ooit een boomgaard gestaan.

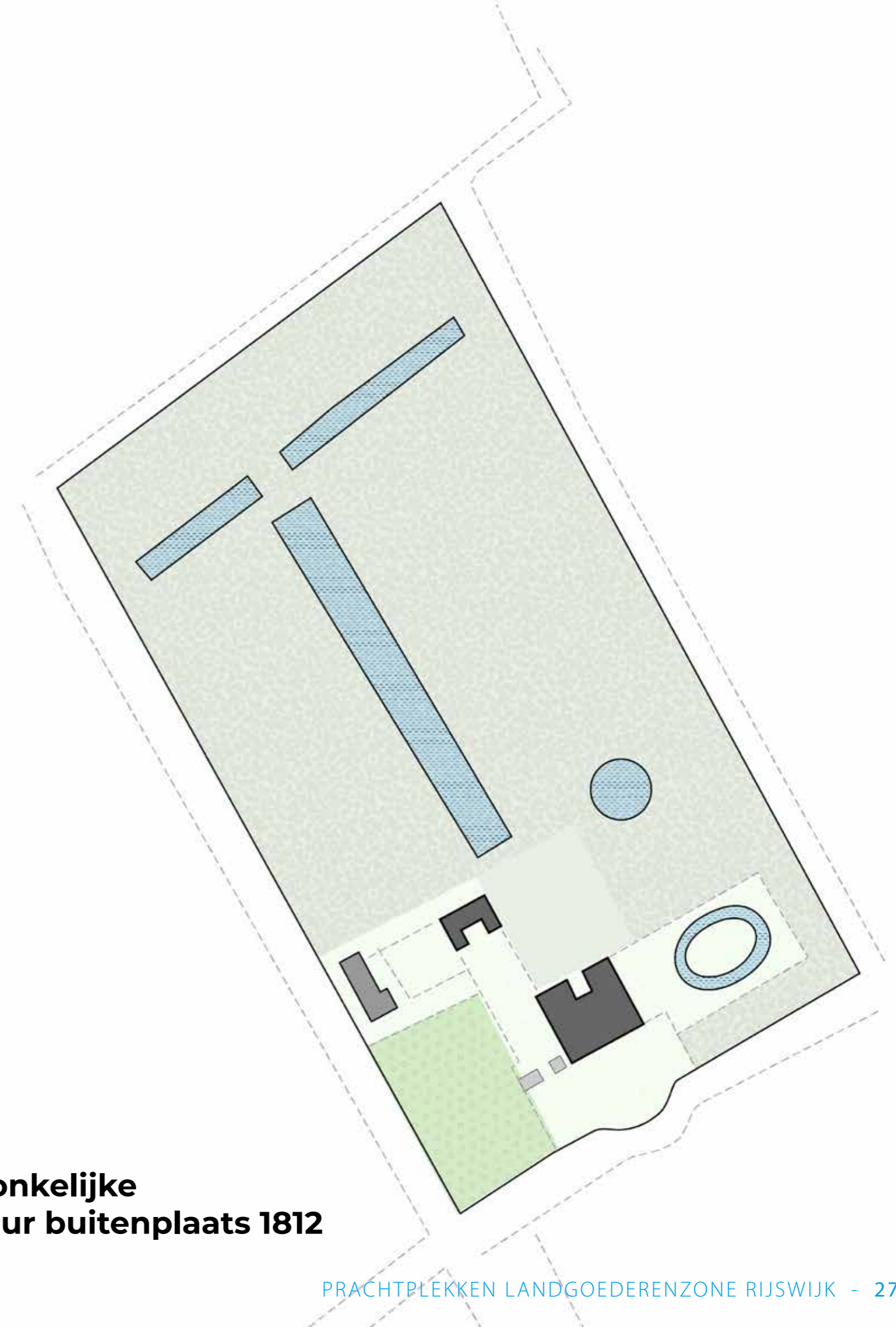
Huidige situatie

Analyse

huidige situatie

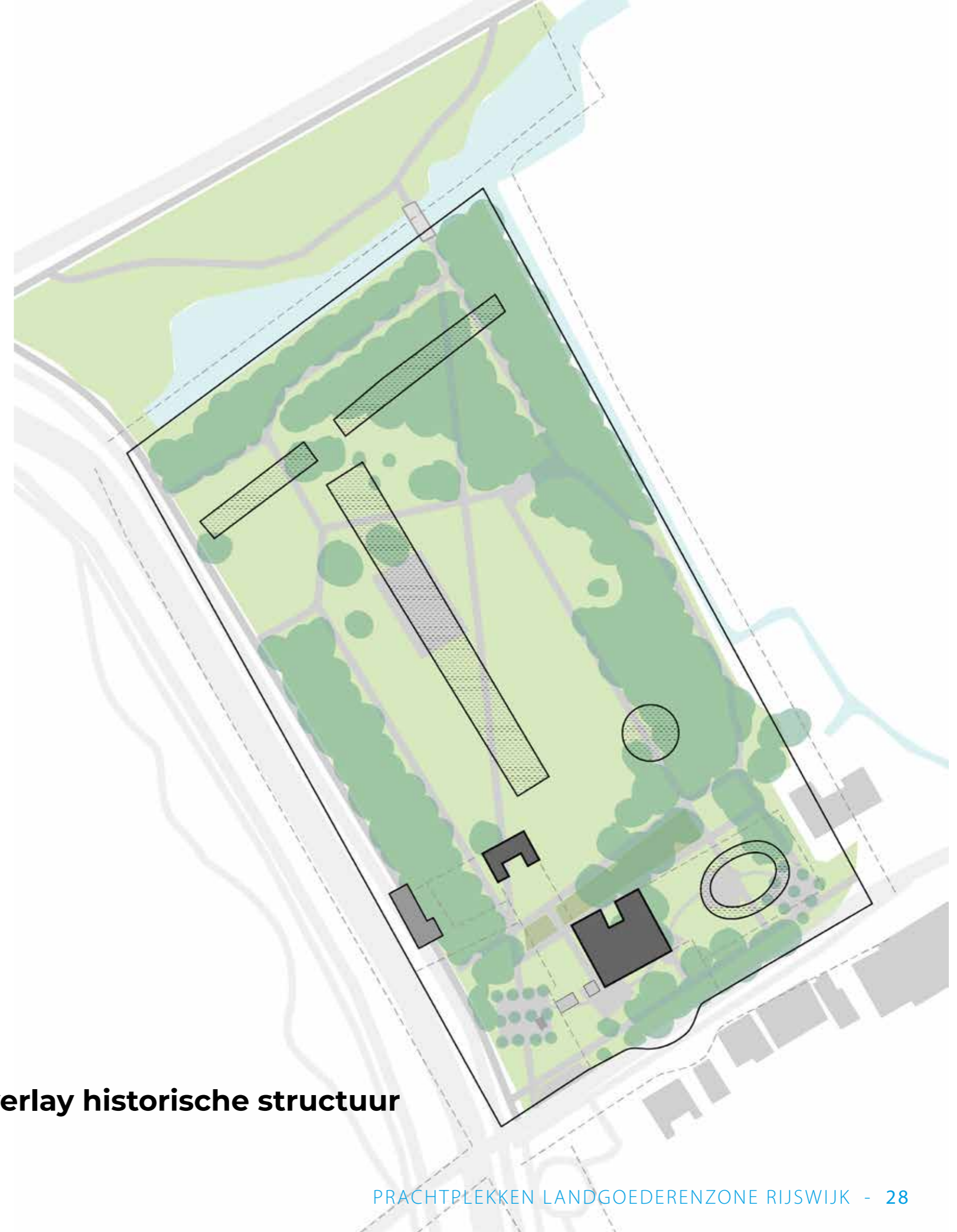

**oorspronkelijke
structuur buitenplaats 1812**

Analyse

huidige situatie

overlay historische structuur

Schetsontwerp

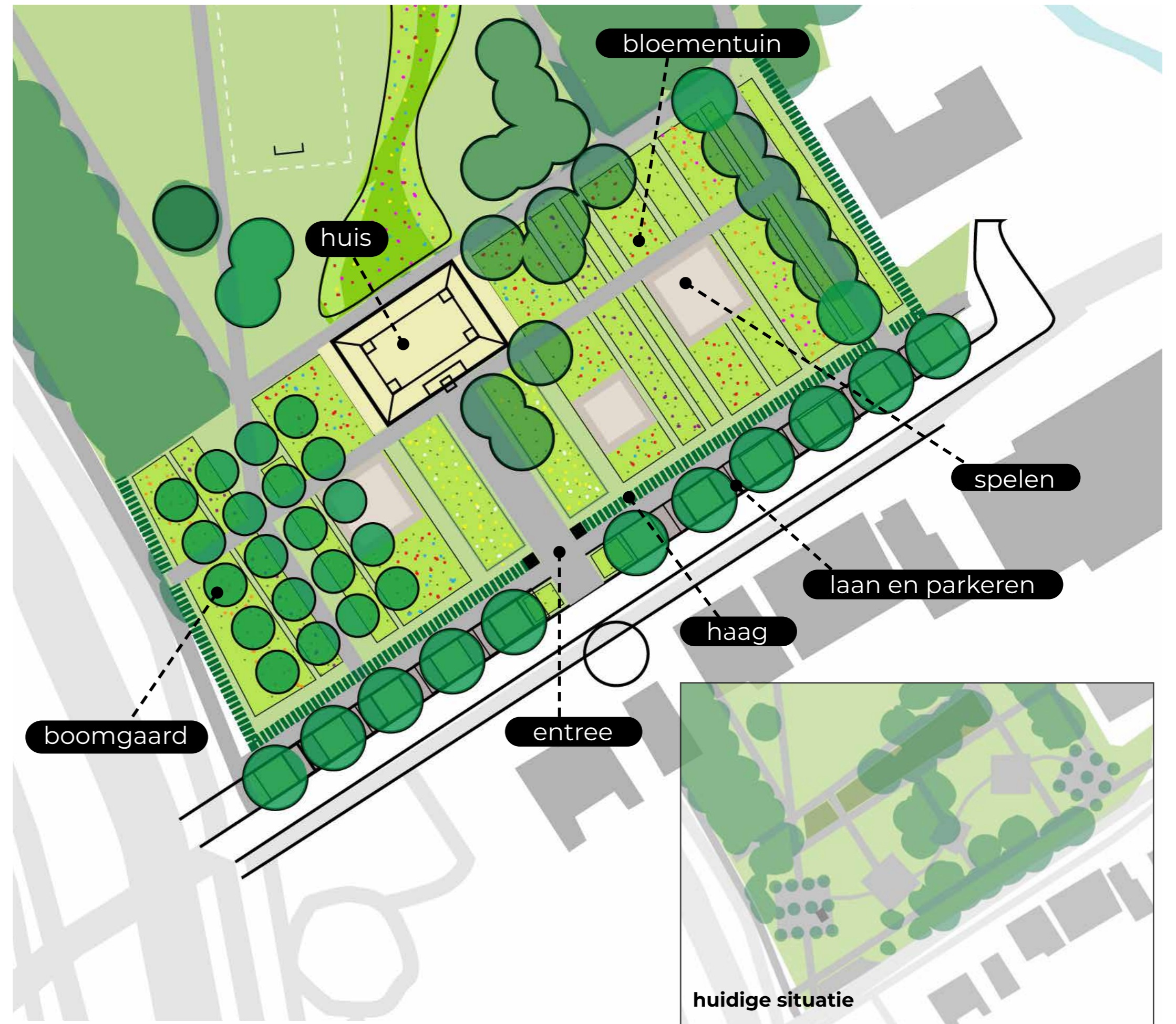
huidige situatie

schets

Voorterrein

- Schoonoord ontwikkelen tot “Bloeiende buitenplaats bij het centrum”
- Creëren van een ‘gezicht’ aan de voorzijde (Julialaantje) dat past en aansluit bij het buitenplaatskarakter van de omgeving; een plek met allure.
- Creëren van een duidelijk adres aan het Julialaantje in de vorm van een hoofdentree.
- Aanpassen profiel Julialaantje met een continue laanbeplanting en ruimte voor parkeren (bewoners en bezoekers) tussen de bomen.
- Omhagen van het voorterrein, d.m.v. een lage haag, zodat zicht vanuit de omgeving op de buitenplaats mogelijk blijft.
- Naast de hoofdentree kleinere zij-ingangen aan de uiteinden.
- Een verwijzing naar het oorspronkelijke huis maken in de vorm van een open constructie in de (geabstraheerde) vorm van het huis die begroeid wordt met kleurrijke klimplanten (bv blauwe regen).
- Door de constructie op een kleine verhoging te zetten ontstaat een podium en een zitrand.
- Rondom het huis een meer tuinachtige inrichting in de vorm van afwisselende bloemrijke stroken, waarbinnen de bestaande en/of nieuwe speelvoorzieningen geïntegreerd kunnen worden. Lage beplanting en open zones zorgen voor zicht naar (en relatie met) het achtergebied.
- Een boomgaard (bloesembomen) in de zuidwestelijke hoek van het terrein; kleurrijke verwijzing naar de historische structuur en voormalige boerderij. Tegelijk wordt hiermee de voorruimte voor het huis omkaderd.
- Bestaande waardevolle (grote) bomen handhaven.
- Creëren van meer zicht op het achterdeel door het verwijderen van de bestaande heesterstrook; langs en door het ‘huis’ en onder de bomen door is zo zicht mogelijk op het achtergelegen veld.

Referentiebeelden

Verbeelding van het huis: begroeide open constructie

Tuin en spelen

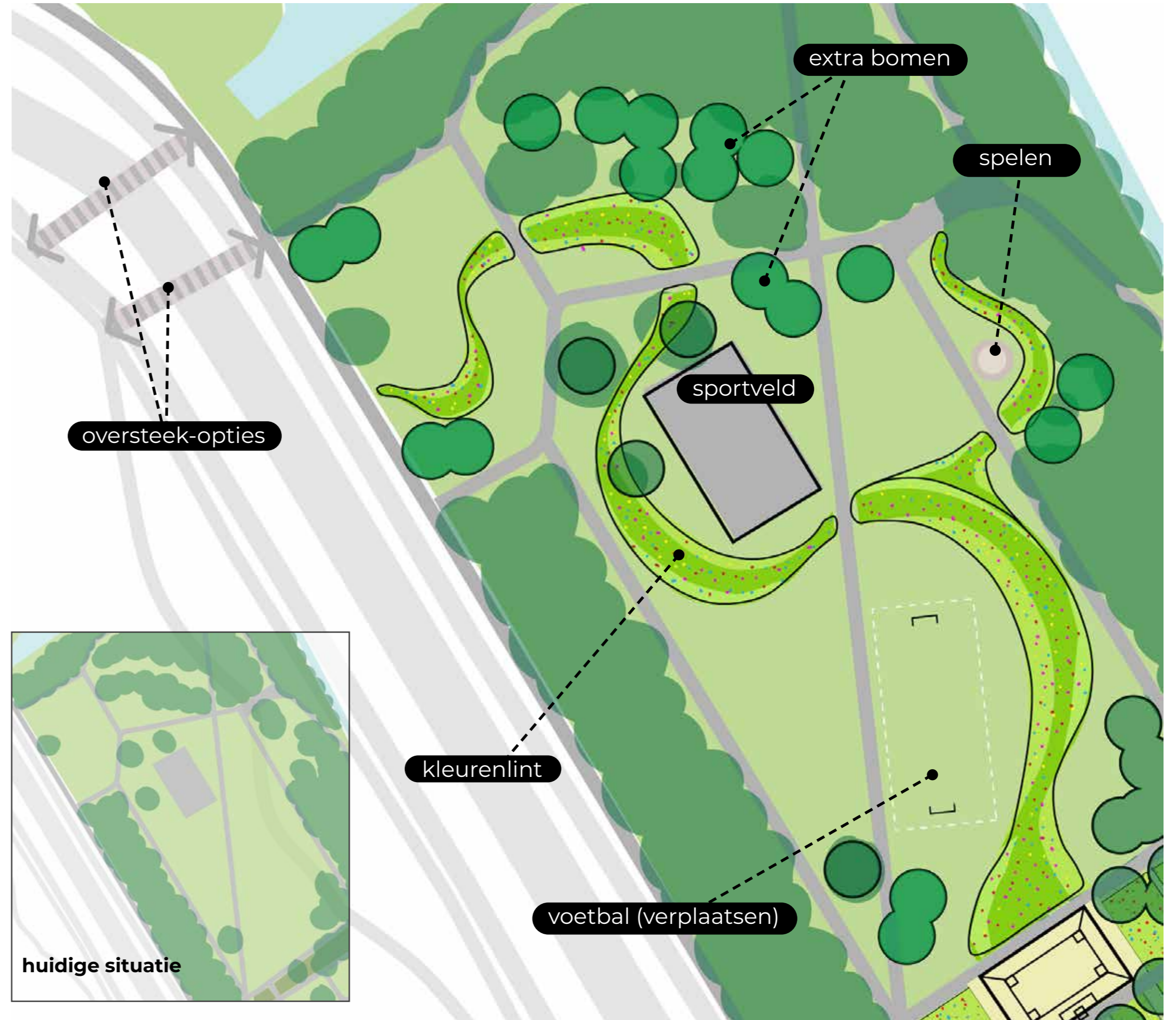

Laan en parkeren

Achterterrein

- Bestaande groene kwaliteiten behouden; bos, veld en solitaire bomen.
- Toevoegen van een nieuw structurerend en kleurrijk element in de vorm van een bloemenslinger / kleurenlint.
- De slinger verbindt verschillende onderdelen en vormt de achtergrond voor verschillende (bestaande en evt. nieuwe) speelplekken.
- Kleurrijke structuur die tevens voldoende robuust is i.v.m. de naast gelegen speelplekken.
- De bestaande opstelling van voetbal-goaltjes wordt een slag gedraaid, het (verharde) basketbalveldje blijft gehandhaafd.
- Door toevoeging van enkele nieuwe solitaire bomen wordt meer samenhang in de boomgroepen gecreëerd en de ruimte duidelijker geleed.
- In het noordelijk deel wordt een oversteek-mogelijkheid over de Brug. Elsenlaan gerealiseerd om aan te sluiten bij de wandelroute langs Park den Burgh aan de overzijde. Precieze locatie nader te bepalen.
- Een hondenuitlaatplek kan in het park worden ingepast; het noordelijke deel, op enige afstand van de belangrijkste speelplekken, leent zich hier naar verwachting het best voor.
- Het plaatselijk toevoegen van water kan mogelijk bijdragen aan de aantrekkelijkheid en een oplossing bieden voor de wateroverlast. Dit vergt nader onderzoek.
- Tevens nader te onderzoeken of en hoe door gedeeltelijke aanpassing van de padenstructuur de buitenplaats sfeer verder versterkt kan worden.

Referentiebeelden

Kleurenlint: bloembollen, vaste planten en/of lage heesters

